169. Maanantaina 9 päivänä joulukuuta 1996

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta 5406

Hallituksen esitys 180/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1996 vp

2) Hallituksen esitys Suomen Hallitusmuodon ylintä syyttäjää koskevien säännösten muuttamisesta sekä laiksi yleisistä syyttäjistä ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi 5415

Hallituksen esitys 131/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 20/1996 vp

3) Hallituksen esitys siemenkauppalain 3 ja 4 §:n muuttamisesta 5417

Hallituksen esitys 204/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 23/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain 4 §:n muuttamisesta 5420

Hallituksen esitys 230/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 37/1996 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi liikennevakuutuslain, potilasvahinkolain, tapaturmavakuutuslain, vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 33 ja 49 §:n muuttamisesta 5421

Hallituksen esitys 226/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 38/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5422

Hallituksen esitys 227/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 39/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta 5423

Hallituksen esitys 240/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 25/1996 vp

Lähetekeskustelu

8) Hallituksen esitys laeiksi kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain ja rikoslain muuttamisesta sekä rikoslain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 243/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi autoverolain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 244/1996 vp

10) Lakialoite laeiksi työsopimuslain 51 §:n ja työttömyysturvalain 31 §:n muuttamisesta ..... ,,

Lakialoite 76/1996 vp (Pirkko Peltomo /sd ym.)

11) Lakialoite laiksi rikoslain 23 luvun muuttamisesta 5424

Lakialoite 78/1996 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

Mietintöjen pöydällepano

12) Hallituksen esitys maatalouden kansallista erityistukea koskevaksi lainsäädännöksi 5425

Hallituksen esitys 221/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

13) Hallituksen esitys laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 89/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Bremer, Elo, Enestam, Filatov, Häkämies, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Järvilahti, Kaarilahti, Kantalainen, Karhunen, Knaapi, Leppänen J., Lindén, Lämsä, Markkula-Kivisilta, Niinistö, Norrback, Nyby, Ojala R., Polvi, Pykäläinen, Rask, Rinne, Rosendahl, Skinnari, Smeds, Tulonen, Vartiainen, Viljamaa ja Virtanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Isohookana-Asunmaa, Rosendahl, Tulonen, Ojala R., Knaapi, Hämäläinen ja Lindén.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Hämäläinen ja Smeds, virkatehtävien vuoksi edustajat Elo ja Enestam sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Filatov, Kaarilahti, Kantalainen, Lämsä, Nyby, Polvi, Pykäläinen, Rask, Rinne, Skinnari, Vartiainen ja Viljamaa sekä
tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Häkämies ja Niinistö.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 729, 731, 736, 738, 739, 742, 746, 749, 751, 752, 759, 760, 763, 765, 767, 771, 772 ja 774. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 180/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Velkajärjestelyä koskeva lainsäädäntö muuttaa aika tavalla systeemiä. Nykyisin velkajärjestelyn piiriin pääsevä saa eräänlaisen velka-armahduksen, vaikka hänellä ei käytännössä olisi varaa maksaa velkojaan lainkaan, kun hän on velkajärjestelyn piirissä tietyn ajan. Tämä on herättänyt tietyllä tavalla närkästystä, koska ihmisillä on tietysti se ajatus, että periaatteessa velkansa pitäisi maksaa tai ainakin velkojaan maksaa. Lakiesitys nyt kiistellyllä 9 a §:llään muuttaa tilannetta siten, että tilapäinen maksukyvyttömyys ei oikeuta pääsemään velkajärjestelyn piiriin, vaan jos katsotaan, että myöhemmässä vaiheessa maksuvaraa olisi, järjestelyhakemus hylätään.

Tässä on tietysti monta puolta, mutta toisaalta on yleisen moraalin kannalta oikein ajateltavissa, että näin toimitaan. Valiokunnassahan ei ole tähän vastalauseita ollut. Olemme tulleet samoihin mietteisiin asiasta.

Kaksi muuta merkittävää muutosta on valiokunnan mietinnössä. Maksuhäiriöiden vuoksi karanteeniaika lykätään kuukaudesta kolmeen

kuukauteen, toisin sanoen heti ei ryhdytä toimenpiteisiin, jos jostakin syystä maksutapahtumissa tulee häiriöitä.

Yksi asia, johon olisin halunnut muutosta, oli se, että kun nyt lisätuloista, jotka velallinen aktiivisesti hankkii, hänelle jää vain yksi neljäsosa itselleen ja kolme neljäsosaa menee velkojille, minä epäilen, että yhden neljäsosan takia kukaan ei aktiivisesti itselleen lisätuloja hanki. Oman osuuden olisi pitänyt olla vähintään puolet, jolloin siitä olisi hyötynyt velkojakin, kun velallinen aktiivisesti tällaisen porkkanan takia hankkisi itselleen lisätuloja.

Ed. Holopainen: Arvoisa rouva puhemies! Käytin jo ensimmäisessä käsittelyssä tästä puheenvuoron, mutta haluan sitä tukeakseni vielä todeta, että valtaosa näistä, jotka saavat velkasaneerauksen, velkajärjestelyohjelman, on ihan rehellisiä ihmisiä, muun muassa nuoria perheitä. Mielestäni on hyvä, että on tällainen mahdollisuus selvitä asioista. Monille perheille on lohdullista tietää, että velkajärjestelyohjelman päätyttyä, joka yleensä kestää viisi vuotta, on mahdollisuus aloittaa normaali elämä. Minä en usko, että velallisten keskuudessa kovin paljon ainakaan on keinottelijoita.

Haluaisin muistuttaa aivan samaa kuin ensimmäisessä käsittelyssä, että sekä tässä että myöhemmin tehtävässä ulosottolain kokonaisuudistuksessa olisi syytä kuulla aivan kenttätason, ruohonjuuritason asiantuntijoita, muun muassa avustavia ulosottomiehiä sen takia, että heillä varmasti on käytännönläheisintä tietoa näistä asioista.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Kun perustuslakivaliokunta antoi lausunnon kyseessä olevasta lakiesityksestä, se totesi, että lakiehdotus vaikuttaa erityisesti kahteen ryhmään, opiskelijoihin ja työttömiin, joiden mahdollisuus päästä velkajärjestelyn piiriin heikkenee tai käy mahdottomaksi, koska heillähän on tilapäinen maksuvaikeus, niin kuin työttömyys on. Perustuslakivaliokunta edellytti, että uusi säännös ei saa johtaa työttömien tai opiskelijoiden sosiaaliseen syrjintään. Minä en ymmärrä, miten voisi olla, ettei näin tapahtuisi, koska kuitenkin juuri näitä ryhmiä tässä on alun perin lähdetty jahtaamaankin. Taas ollaan tekemässä lainsäädäntöä, jossa työtöntä potkaistaan päähän. Tämä on minun käsitykseni asiasta, mutta palataan asiaan, kun hyväksyminen ja hylkääminen tulee kysymykseen.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatteja, tai SDP:n valiokuntaryhmää nimenomaan, kiinnosti lakiesityksessä erityisesti kolme oleellista kohtaa. Iloksemme niihin kaikkiin tuli likipitäen meidän valiokuntaryhmäämme tyydyttävä vastaus eli valiokunta otti näkemyksemme mielestämme riittävällä tavalla huomioon.

Ensimmäinen oli velkajärjestelylain muutosesityksen 9 a §, johon täällä on jo jossakin puheenvuorossa viitattu. Siinä nimenomaan korostimme tai halusimme lakipykälään sanamuodon, jossa todetaan, että ainoastaan, mikäli on tilapäinen syy siihen, ettei ole maksuvaraa tai kykyä maksaa edes osittain velkojaan, tämä muodostaa esteen sille, että henkilö tai yritys pääsisi velkajärjestelyyn.

Tällä nimenomaan tarkoitetaan päinvastaista kuin se, mitä ed. Tennilän puheenvuorossa luultiin, että se tarkoittaa. Jos esimerkiksi ihminen on työttömänä noin kaksi vuotta tai sitä kauemmin ja jos hänen ikänsä on esimerkiksi 45—55 vuotta, jolloin on mitä todennäköisintä, että hän ei tule työllistymään inhimillisesti katsoen nähtävissä olevana aikana, niin hän pääsee ilman muuta velkajärjestelyyn. Ja kuka vaivautuu lukemaan tämän aika pitkän mietinnön alusta loppuun, voi tämän 9 a §:n osalta vielä enemmän vakuuttua sen seikan todenperäisyydestä, jonka toin juuri esiin.

Toinen erittäin tärkeä seikka, josta saimme peräti ponnen tai edellyttämyksen mukaan mietintöön, koskee ulosottolain uudistusta. Meillä on ikivanha ulosottolainsäädäntö. Mielestämme sitä myös sovelletaan sen aikakauden mukaisella tavalla, jona ulosottolaki on säädetty, jolloin yhteiskunta oli voittopuolisesti velkojan puolella.

Valiokunta edellyttääkin, että hallitus antaa eduskunnalle seuraavaksi tulevan helmikuun loppuun eli 1997 helmikuun loppuun mennessä esityksen ulosottolain muuttamisesta ainakin niin, että asuinirtaimisto suojataan ulosotolta ja vapaakuukausimalli otetaan käyttöön, jos henkilöllä on tilanne, että häneltä juuri silloin ei ole mutta lähiaikoina olisi saatavissa sellaista maksuvaraa, joka estäisi olemassaolollaan esimerkiksi jonkun tärkeän omaisuusesineen ulosoton.

Lisäksi mietinnössä todetaan, että ulosottolaki on toki muutenkin vanhakantainen ja vanhentunut ja esitetään, että ulosottolaki kokonaisuudessaan sen tärkeyden vuoksi tuotaisiin uudistettavaksi ja muutettavaksi tai perusteiltaan kokonaan muutettavaksi eduskuntaan. Tiedossa on oikeusministeriön ilmoituksen mukaan, että tätä

on hankittu jo kauan, samoin kuin konkurssisääntöä, jota on odotettu jo kymmeniä vuosia. Ymmärsimme ministeriön sanamuodoista, mitä tässä yhteydessä käytettiin, että ei kovin kauan kokonaisuudistuksenkaan osalta jouduttaisi odottamaan.

Kolmas, erityisesti meidän kannaltamme tärkeä asia oli maksuohjelman laiminlyönnin seurauksen ja maksuohjelman raukeaminen. Nimittäin 42 §:n 1 momentin nojalla vakuutusvelkoja saa käyttää esinevakuuteen perustuvia rahaksimuutto- ja takaisinotto-oikeuksiaan, jos velallinen on laiminlyönyt maksuohjelman mukaisen suorituksen velkojalle. Velkoja voi ryhtyä niihin toimenpiteisiin, kun velallisen laiminlyönneistä on kulunut enemmän kuin yksi kuukausi. Tämä oli hallituksen esitys, mutta ryhmämme esityksestä, johon saimme valiokunnan enemmistön yhtymään, tämä muuttui kolmeksi kuukaudeksi helpottaen nimenomaan velallisen asemaa tuossa tilanteessa.

Se, mitä ed. Aittoniemi totesi puutteista, joita velkajärjestelylaissa on, on kieltämätön tosiseikka. Muun muassa se, että nollamaksupäätöksiä ja vastaavia toimenpideohjelmia on hyväksytty. Kuitenkin monessa tapauksessa, niin kuin yhteiskunnassa monissa muissakin asioissa, ei ole pelkästään sorrettuja ja sortajia sillä tavalla, että nämä olisivat jatkuvasti samassa rintamassa.

Nimenomaan velkojien keskuudessa on hyvin paljon aikanaan takaajina olleita, esimerkiksi yksiön koko työelämänsä aikana säästäneitä pariskuntia, jotka joutuvat maksamaan velallisen velkoja takaussitoumuksen perusteella ja myymään tätä kautta myös yksiönsä. Tiedän tällaisen esimerkin. Nämä muutokset nimenomaan helpottavat myös heidän tilannettaan siltä varalta, että velallinen joskus tulee maksukykyisemmäksi.

Ed. Lapintie: Arvoisa rouva puhemies, hyvät edustajat! Tätä käsiteltiin jo lauantai-iltana, jolloin ei edes ed. Aittoniemi tainnut olla paikalla. Silloin näitä asioita aika yksityiskohtaisesti muutamassa ja omassakin puheenvuorossa käytiin läpi, mutta koska tästä edelleen tuntuu olevan virheellisiä käsityksiä, erityisesti tämän uuden 9 a §:n osalta, ihan lyhyesti kävisin niitä vielä lävitse.

On totta, että tämä 9 a § on tuotu nyt muutoksena sen jälkeen, kun laki on vuodesta 92 lähtien ollut voimassa; silloin tarkoituksenakin oli selvittää, miten tämä laki käytännössä toimii. Kun muualla maailmassa on vastaavanlaisia järjestelmiä, ne pohjaavat siihen, että velallisen, yksityishenkilön, velkajärjestely voidaan myöntää pysyvän maksukyvyttömyyden vuoksi. Tämähän on aivan luonnollista, koska tarkoituksena on ehkäistä kohtuuttomia tilanteita. Uuden 9 a §:n hyväksymisen jälkeenkään sellaisten henkilöiden tilanne ei muutu mitenkään, jotka ovat ylivelkaantuneet aivan rehellisistä syistä, eivät esimerkiksi saadakseen rikoksen kautta taloudellista hyötyä, ja joilla on pienet eläketulot tai jotka ovat pysyvästi työttömiä.

Esimerkiksi pienituloinen eläkeläinen ja pienituloinen pysyvästi työtön henkilö pääsee edelleen velkajärjestelyn piiriin ja saa usein viiden vuoden pituisen maksuajan maksaakseen veloistaan kohtuullisen hänen tuloihinsa sovitellun määrän. Edelleen lainmuutoksen jälkeenkin on mahdollista, että velallinen ei maksa penniäkään velkojilleen, vaan hän vapautuu veloistaan elettyään viisi vuotta tiukasti, ja varmasti viiden vuoden jälkeenkin vielä joutuu elämään tiukasti vähäisillä tuloillaan. Koska tästä nyt tuntuu olevan epäselvyyttä, niin sen vuoksi halusin erityisesti alleviivata, että tämä mahdollisuus ei lainmuutoksen myötä poistu.

Sellaisia henkilöitä, joilla on vähäiset tulot, esimerkiksi toimeentulotuen perusturva, mutta joilla katsotaan mahdollisesti myöhemmin olevan mahdollisuus saada enemmän tuloja, uusi velkajärjestelyn pykälä koskee sillä tavalla, että mahdollisuus velkajärjestelyyn siirtyy eteenpäin, kunnes katsotaan, onko heillä todellisuudessa mahdollisuus saada lisätuloja. Itse asiassa nämä henkilöt joutuvat sitten ulosoton piiriin eli velkoja yritetään periä ulosoton kautta, mutta jos heidän tulonsa todellakin ovat toimeentulotuen perusturvan tasoa, niin heitä ei ulosotto koske, koska heillä on niin vähän tuloja, että heiltä ei voida ulosmitata.

Ongelmaryhmä ovat ne velalliset, joilla on sen verran tuloja, että he joutuvat ulosmittauksen piiriin uuden pykälän myötä ja joutuvat tuloistaan, jotka usein ovat, aivan totta, ansiosidonnaista päivärahaa, maksamaan velkojaan. Tämä on se ongelmaryhmä, jonka vuoksi sekä valiokunnassa kuullut asiantuntijat että useimmat valiokunnan jäsenetkin olivat erittäin huolestuneita, koska Suomen ulosmittauslainsäädäntö ei ota huomioon esimerkiksi todellisia asumiskuluja ja ulosmittauksen suojaosuus on pienempi kuin se rahamäärä, joka velkajärjestelyyn päässeelle henkilölle myönnetään. Käytännössä tämä johtaisi tilanteeseen, että niiltä henkilöiltä, joilla on tuloja mutta joiden tilanne ei ole vakiintunut

vaan joiden oletetaan myöhemmässä elämässään saavan lisätuloja, sinä aikana kun tilanne on epävakaa, ulosmitataan ja he todennäköisesti sitten ovat oikeutettuja kunnalliseen toimeentulotukeen. Eli lopputuloksena on se, että me kaikki veronmaksajat maksamme velkojille eli pankeille näiden ihmisten velkoja.

Tämän tilanteen estämiseksi olisin itse pitänyt erittäin tärkeänä, että samanaikaisesti, kun uuden velkajärjestelylain muutokset astuvat voimaan, myös ulosoton suojaosuuksiin olisi puututtu. Tähän lopputulokseen valitettavasti ei valiokunnassa päädytty, vaan tilanne on se, että mikäli hallituksen esitys valiokunnan esittämien aika tärkeidenkin muutosten myötä hyväksytään, niin velkajärjestelylain muutos astuu voimaan 1. helmikuuta, kun sen sijaan ulosottolain muutokset ovat vasta tulossa valiokuntaan, näin valiokunta edellyttää, helmikuun aikana, eli muutaman kuukauden aikana ulosottolain pehmennykset eivät ole voimassa.

Sen sijaan mitä tulee henkilöihin, joihin uusi velkajärjestelyn piiriin pääsemisen rajoitus kohdistuu, itse olen ainakin päätynyt siihen lopputulokseen, että pykälää on lähdetty muokkaamaan niiden epäkohtatilanteiden myötä, jotka johtuvat siitä, että esimerkiksi vastavalmistuneet akateemisen loppututkinnon suorittaneet nuoret pääsivät velkajärjestelyn piiriin, koska heillä tilapäisesti ei ollut työtä. Kuitenkin on aika todennäköistä, että henkilöt, joilla on akateeminen loppututkinto, nykyisessäkin synkässä työllisyystilanteessa myöhemmässä elämässään sijoittuvat työelämään ja voivat velkojaan maksaa. Jos ajatellaan yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, niin onkin oikein, että henkilöt, joilla muutaman vuoden kuluttua on varaa, maksavat velkansa pois.

Toivon todellakin, että tätä pykälää ei tulla väärinkäyttämään, vaan jos se on luotu tämän tyyppisiä tilanteita varten, niin silloin sitä myös sovelletaan tämän tyyppisiin tilanteisiin eikä vähätuloisiin, pysyvästi työttömiin tai pysyvästi pienellä eläkkeellä eläviin ihmisiin. Koulutuksessa, jota annetaan tuomioistuimille ja velkaneuvojille ja niille selvittäjille, jotka tätä asiaa käsittelevät, oletan ja toivon painotettavan ja myös valiokunnassa siihen on erityisesti kiinnitetty huomiota, että näiden henkilöiden koulutuksessa alleviivataan ja painotetaan juuri näitä asioita, että pykälän väärinkäyttö ei ole mahdollista.

Olen aikaisemmin omassa työelämässäni jonkin verran soveltanut tätä lakia. Tosin se ei kovin kauan ehtinyt silloin olla vielä voimassa. Nyt, kun olen velkaneuvojien kanssa tästä keskustellut, niin lähes poikkeuksetta velkaneuvojat ovat sitä mieltä, että heidän asiakkaansa, jotka ovat työttöminä, ovat olleet poissa työelämästä yli kaksi vuotta. Se tarkoittaa sitä, että uuden lain tulkinnan myötä yli kaksi vuotta työttömänä olleet henkilöt kuuluvat velkajärjestelyn piiriin, eli tämä uusi pykälä ei sulje heitä pois velkajärjestelystä.

Toivon nyt, että kun tosiasiat ovat tulleet edustajien tietoon, se myös vaikuttaa arviointiin, miten pykälään suhtaudutaan. Minusta on edesvastuutonta levittää velallisten piiriin pelkoa siitä, että heiltä estyy velkajärjestely uuden pykälän myötä, koska näin ei ole. Jos tällaista virheellistä tietoa levitetään, seurauksena voi todellakin olla, että pienituloiset työttömät, jotka ovat oikeutettuja edelleenkin velkajärjestelyyn, näiden perusteettomien pelkojen levityksen vuoksi jäävät järjestelyn ulkopuolelle sen vuoksi, että eivät uskalla hakeutua siihen. Mielestäni näille ihmisille pitää kertoa, että kyllä he kuuluvat tämän järjestelyn piiriin sen jälkeen, kun heidän tilanteensa on vakiintunut ja todetaan, että heillä ei parin vuodenkaan kuluttua ole odotettavissa suurempia tuloja. Eli ilman muuta pienituloiset eläkeläiset, ja ne työttömät, jotka ovat olleet kaksi vuotta työttömänä, kuuluvat lain piiriin, ja toivottavasti myös hakevat itselleen tätä helpotusta.

Edustajat Isohookana-Asunmaa, Rosendahl, Tulonen ja R. Ojala merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä epäili, että uudella lainsäädännöllä potkaistaan työttömiä ja opiskelijoita päähän. En käy toistamaan, mitä lakivaliokunnan varapuheenjohtaja ed. Matti Vähänäkki ja valiokunnan jäsen ed. Lapintie äsken totesivat. Valiokunta on erittäin perusteellisesti paneutunut tähän kysymykseen, joka on vaikea eikä aivan helposti avaudu. Se on uutta juridiikkaa meidän oikeusjärjestelmässämme.

Nyt keskeisessä asemassa oleva 9 a § on hyvin perusteellisen uuden lainsäädännön seurannan pohjalta tehtyjen johtopäätösten tulos. Itse asiassa valiokunta on aivan yksimielisesti tutkittuaan asian päätynyt siihen, että lain alkuperäinen tarkoitus muun muassa 9 a §:n voimaantulon myötä paremmin voi toteutua kuin aikaisemmin. Aivan niin kuin ed. Lapintie sanoi, ei opiskelijoiden ja työttömien ryhmiltä millään lailla viedä oikeutta

päästä velkajärjestelyn piiriin, mutta silloin, kun perusteltua syytä on olettaa, että heidän maksukyvyttömyytensä on väliaikaista, niin tämä mahdollisuus lykkäytyy. Jos ja kun se osoittautuu pysyväksi, he ovat ilman muuta tämän piirissä. Niin kuin jo on todettu, valiokunnan mietinnössä on hyvin paljon soveltamisohjeita lain käyttäjälle.

Eräs kenties keskeisin käsitys, joka on myös luettavissa valiokunnan mietinnöstä, on se, että nyt tehtävien korjausten johdosta valiokunta on arvioinut, että velkajärjestelylainsäädännön yhteiskunnallinen hyväksyttävyys selvästi paranee. Meillähän on ollut ja on edelleen vahva perinne, että kun velkaa otetaan, se maksetaan takaisin. Velkajärjestelyn myötä on luotu mahdollisuus poikkeustapauksissa poiketa tästä perussäännöstä silloin, kun se ilmiselvästi on sekä velkojan että velallisen kannalta edullista.

Nykyisellään kuitenkin laki eräissä tapauksissa ainakin on omiaan passivoimaan ylivelkaantuneita velkajärjestelyn piiriin päässeitä henkilöitä. Heidän kannaltaan ei ole kiinnostavaa yrittää kohentaa taloudellista tilaansa, koska siitä oikeastaan ei heille koidu mitään hyötyä. Nyt tähän on tuotu muutosta. Varsin tarkan seurannan aikana on voitu todeta, että eräissä tapauksissa epäasiallisin perustein on saatu velkoja anteeksi tämän lainsäädännön nojalla. Tämähän ei ole missään nimessä oikeudenmukaista niiden muiden samanlaisessa heikossa taloudellisessa tilassa olevien kannalta, jotka kaikin keinoin pyrkivät täyttämään heille velkajärjestelyssä asetetut velvoitteet.

Ed. Holopaiselle haluan vielä todeta, että kun ulosottolainsäädäntö tulee tänne käsiteltäväksi valiokunnan ponnen muodossa esittämän kannan mukaisesi, niin lakivaliokunnassa hyvin kattavasti on tapana kuulla asiantuntijoita. Nimenomaan käytännön työssä olevia kuullaan tämän tyyppisissä asioissa, joten ed. Holopainen voi olla aivan rauhallinen siinä suhteessa, että myös täydentävä ulosottolainsäädäntö tulee varsin asialliseen käsittelyyn, kun se ensi vuoden alussa saadaan tänne.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lain soveltaminen tulee varmasti olemaan vaikeaa siinä mielessä, koska tässä puhutaan väliaikaisesta syystä. Työttömyyden ei pitäisi kuitenkaan olla väliaikaista, työttömyyshän pitäisi voittaa. Tässä ajatusrakennelma on sellainen, että yhteiskunnassa onkin tunnustettu pitkäaikainen työttömyys, jolloin voidaan päästä velkajärjestelyn piiriin. Tämä on aika mutkikas juttu. Epäilen kuitenkin, miten virkamiehet, jotka lakia tulkitsevat, osaavat tulkita, onko työttömyys väliaikaista vai ei. Siinä mielessä varmasti tulee kirjavuutta. Jos tässä on mahdollisuus johonkin valittaa, niin varmaan tulee paljon valituksiakin.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Itse koko velkajärjestelylainsäädäntö ei suinkaan välttämättä ole niin hyödyllinen ja tarpeellinen kuin tunnutaan olettavan. Olen itse voinut seurata monessakin ominaisuudessa sen toteuttamista alusta asti ja olen huomannut, että siinä on suuria ongelmia. Siitä on kiistatta hyötyä, sen takia se on säädetty, mutta pitkällä tähtäimellä siitä voi olla enemmän haittaa. Pitkän tähtäimen haittoja emme vielä tiedä, koska laki on ollut kuitenkin voimassa vasta puolen vuosikymmentä.

Tyypillisesti tässä nyt parsitaan lainsäädäntöä. Voi olla, että lainmuutoksen jälkeen näitä riitoja, kuka saa edun ja kenelle se kuuluu, syntyy vielä enemmän. Tämähän on tyypillinen huonon lainsäädännön merkki.

Korostaisin sitä, että yhteiskunnassa lakien pitäisi perustua siihen, että kaikki ovat tasa-arvoisia lain edessä, eli demokratiaakin vanhempaan ns. isonomian periaatteeseen. Tällainen poikkeuslainsäädäntö, jossa osa saa velkoja anteeksi, vaikka yleensä yhteiskunta perustuu siihen, että jokainen vastaa veloistaan, johtaa hyvin helposti ojasta allikkoon. On valitettavaa, että koko lainsäädäntöperustetta ei ole riittävästi asetettu kyseenalaiseksi.

Ed. Knaapi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Minulle edelleen jää kysymysmerkki ilmaan, miten tämän lain kanssa pitäisi tehdä. Nimittäin tässä on sellainen kummallinen käsite kuin pysyvä työttömyys tulossa käytännöksi ja kriteeriksi. Jos on pysyvästi työtön, pääsee velkajärjestelyn piiriin, jos koettaa pyrkiä töihin, ei enää pääse. Minusta koko rakennelma on jokin älyttömyys. (Eduskunnasta: Ei kannata pyrkiä töihin!) — Kannattaa odotella kaksi vuotta. Jos esimerkiksi on oikein pahat velat, pääsee velkajärjestelyn piiriin.

Sitä paitsi lakivaliokunnan perusteluissa on vielä hyvin epämääräisesti kahden vuoden jälkeenkin sanottu, ketkä sinne pääsevät. Siellä

käytetään sanontaa: "Jos velallisella ei ole ollut työmahdollisuuksia kahteen vuoteen, tilannetta ei yleensä enää voida pitää väliaikaisena paitsi silloin, kun velallinen on vielä suhteellisen nuori ja koulutettu." Lakivaliokunnan perustelukin on hyvin epämääräinen. Yleensä se tarkoittaa sitä, että se saattaa olla ihan toisinkin päin, ja tällainen käsite, että kun velallinen on vielä suhteellisen nuori ja koulutettu, hän ei pääse kahden vuoden jälkeenkään velkajärjestelyn piiriin, sehän voi tarkoittaa ihan mitä vain. Tässä annetaan tulkitsijoille liian paljon valtaa.

Alun alkaenhan koko laki lähti liikkeelle siitä, että työttömät poistetaan järjestelyn piiristä, ja jos tätä johonkin suuntaan on muutettu, kovin selvää jälkeä ei kuitenkaan ole tehty vaan tällainen hyllyvän suon näköinen rämeikkö on minusta edessä.

Ed. Immonen: Arvoisa puhemies! Itse asiassa hallituksen esityshän lähti siitä, että työttömät ja opiskelijat heitetään velkajärjestelyn ulkopuolelle, ja käytännössä se tarkoitti sitä, että 80 prosenttia niistä asiakkaista, jotka ovat olleet velkajärjestelyn piirissä, olisi heitetty ulkopuolelle, eli vain 20 prosenttia nykyisistä olisi asiakkaina, jos se olisi tällä hetkellä voimassa.

Puutun samaan asiaan kuin ed. Tennilä ja ed. Lahtela eli lyhytaikaisten työsuhteitten tilanteeseen ja niitten ihmisten pääsemiseen velkajärjestelyn piiriin. Käytännössä, jos tähän mennään, se tarkoittaa sitä, että jopa yhdeksän vuotta voi olla sellaista aikaa, että velkajärjestelyn piiriin työtön ei pääse syystä, että kun viime keväänä tehtiin työttömyysturvalakiuudistus, voi olla pätkätöissä niin, että säilyy muun muassa ansiosidonnaisella päivärahalla tai sitä kerätessään yhdeksän vuotta maksimissaan. Tulkinta siitä, että tarvitaan kaksi vuotta ja on pitkäaikaistyötön, on kovasti kummallinen, ja luulen, että lakivaliokunta ei ole asiaa oikein ymmärtänyt, ja siksi se tuntuu vähän vaikealta hyväksyä.

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että ed. Immonen ei ole oikein asiaa ymmärtänyt. Sellaiset työttömät, jotka ovat pitkäaikaistyöttömiä tai joilla on korkea ikä tai muita sellaisia esteitä, jotka osoittavat, etteivät he tule pääsemäänkään työmarkkinoille, tulevat pääsemään velkajärjestelylain piiriin. Mutta sellaiset työttömät, joilla on mahdollisuus päästä työmarkkinoille, eivät pääse, ja tämä on juuri velkajärjestelylain 9 §:n tarkoitus. Nimittäin tilanne on johtanut siihen, että velkajärjestelylain nojalla tehtiin maksuohjelmia, joista noin 70—80 prosenttia oli ns. nollaohjelmia, mikä merkitsi sitä, että maksusuoritus, jonka velkoja sai, oli mitättömän pieni tai velkoja ei saanut maksusuoritusta lainkaan. Lakihan ei ole tarkoitettu akordilaiksi eli sellaiseksi laiksi, jolla annettaisiin kaikki velat anteeksi, vaan pyritään oikeudelliseen tasapainoon, jossa pyritään huomioimaan sekä velkojan että myös velallisen intressi niin, että hän hoitaisi suoritteensa ja velvoitteensa eikä niin, että ne jätettäisiin kaikki puhtaasti yhteiskunnan maksettavaksi.

Tällä lainsäädännöllä on nyt pyritty tukkimaan pahimmat aukot, joita on aivan ilmeisesti ollut, mutta ei suinkaan pyritä siihen, että kaikki työttömät ja opiskelijat eivät pääsisi lain piiriin. Voidaan sanoa summa summarum, mihin myös ed. Kuisma viittasi hiukan toisin sanoin, että suurin oikeus on myös suurin vääryys. Täytyy hakea oikeudellista tasapainoa, ja siihen minusta tällä lailla nyt on suhteellisen hyvin päästy.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen 9 a §:llä on selvästi yhteiskunnan moraalia lääkitsevä vaikutus. Sehän tässä on tarkoituksena, ja tarkoituksena on aktivoida velkaista ihmistä tekemään itsensä sellaiseen tilanteeseen, että hän olisi kelvollinen velkajärjestelyyn. Sehän tässä on selkeästi taustalla. Tämä sitten taas peilautuu takaisin yhteiskunnalliseen taustaan. Katsotaan, että velkajärjestelyä ei ole tarkoitettu sellaisia varten, jotka eivät haluakaan velkojaan maksaa, vaan sellaisille, jotka vilpittömästi haluavat ja kykynsä mukaan pyrkivät suorittamaan velkaansa ja tällä tavalla. Mutta selkeähän tämä ei ole.

Kun ed. Vähänäkki totesi aikaisemmin, että tätä muuteltiin lakivaliokunnassa, se on täsmälleen sama pykälä kuin hallituksen esityksessä paitsi että ed. Reino Ojalan aloitteesta muutettiin lakipykälän sanamuoto ikään kuin selälleen eli otetaan pohja päällepäin ja suu alaspäin eli muutettiin se ansiokkaasti paremmin ymmärrettäväksi. Se oli täysin vailla ymmärrystä oleva pykälä hallituksen esityksessä. Sanamuotoa muutettiin mutta ei tämän asian sisältöä lainkaan.

Totean ed. Vähänäkille, että valiokunnassa nämä positiiviset puolet tulivat tasapuolisesti kaikkien ryhmien taholta eivätkä sosialidemokraattien armeliaisuustyönä, niin kuin ed. Vähänäkki halusi antaa ymmärtää. Esimerkiksi ed. Lapintie oli hyvin aktiivinen velallisten ongel-

miin kohdistuvissa asioissa. Minä mielelläni ed. Vähänäkille ja sosialidemokraateille annan koko lain, ei silti, mutta pysytään kohtuudessa.

Ed. L a x : Arvoisa rouva puhemies! Ehkä tässä on pieni perspektiiviharha. Meillä on nyt käsiteltävänä nimenomaan korjaus uuteen lainsäädäntöön. Sen vuoksi me keskitymme nimenomaan niihin puutteisiin ja pulmiin, jotka ovat käyneet ilmi tämän uuden lainsäädännön soveltamisessa. Tämän alle on nähtävästi hukkunut, että tämä lainsäädäntö pääsääntöisesti on toiminut toivotulla tavalla.

Ed. Kuismalle haluaisin nimenomaan muistuttaa, että kyllähän tämä on selvästi edistänyt myös sovintojen syntymistä velallisten ja velkojien välillä, mikä on varsin hyvä asia.

Haluan myös muita tässä salissa muistuttaa siitä, että ilman tätä lainsäädäntöä vaihtoehto olisi konkurssi. Sitä tuskin kukaan toivottavana vaihtoehtona pitää.

Vielä ehkä edustajille Immonen ja Tennilä: Kyllähän te tiedätte varsin hyvin, että ei kaikkia tulkintatilanteita voi valmiiksi kuvitella tässä salissa. Aina tulee tulkintoja, mutta tulkintaohjeet ovat selkiintyneet hyvin olennaisesti verrattuna nykytilanteeseen.

Ed. L a p i n t i e : Arvoisa puhemies! Olisin edelleen halunnut toistaa sen, mitä jo kerran sanoin, että useimmat käytännön velkaneuvojat, jotka kentällä toimivat ja näitä asioita käsittelevät, toteavat, että kun ihmiset tulevat heidän luokseen, siinä vaiheessa he ovat todellakin olleet työttöminä kaksi vuotta eikä heillä ole tuloja. Tyyppitapaus, jonka vuoksi 9 a §:ää on alettu sorvata, on nuori, vastavalmistunut akateeminen henkilö, jolla ei silloin sillä hetkellä ole töitä ja jolla on velkaa mutta tulevaisuudessa on tuloja. Jos tällaiselle henkilölle annetaan kaikki velat anteeksi tai hän maksaa vain pienen osan, onko se muistaakseni se 12 prosenttia, jonka yleensä tämän lain piiriin päässeet maksavat veloistaan, sehän on tavallaan väärin velkojia kohtaan. Nämä velkojat ovat usein esimerkiksi takaajia.

Olisin vielä huomauttanut, että tämän lain myötä lisätään myös uusi 31 a §, jonka mukaan takaajalla on oikeus saada perittyä henkilöltä, joka on päässyt velkajärjestelyn piiriin, kaksi vuotta muiden velkojien jälkeen omaa takaussummaansa. Tässä on edellytyksenä se, että takaajan oma talous on kärsinyt tämän toisen henkilön velkajärjestelyn johdosta. Tämähän on ollut hyvin suuri ongelma tämän lain soveltamisessa, että kun velallinen on vapautunut veloistaan, takaaja on jäänyt niitä maksamaan. Kuten monet meistä tietävät, nämä takaajat ovat usein esimerkiksi vähävaraisia isovanhempia. Kaikessa lainsäädännössä täytyy yrittää ottaa myös tasapaino huomioon. Tässä laissa on poikkeuksellisen tiukat ukaasit siitä, miten tämän käytännön toteutusta on seurattava, ja varmasti voimme ehkä myöhemminkin joutua palaamaan velkajärjestelylakiin sitten, kun seurannassa ilmenee uusia epäkohtia.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Olen erittäin mielissäni siitä, että valiokuntaryhmämme näkemyksiin yhtyi koko valiokunta, koska äänestämään ei jouduttu. Tämä vain ed. Aittoniemen äskeiseen puheenvuoroon.

Mitä tulee kahteen vuoteen, se on vain yksi esimerkki. Kun ed. Immonen toi pätkätyöasian esille, todettakoon, että henkilöhän voi olla pätkätyössä monista eri syistä. Esimerkiksi, jos hän on vammautunut niin, että työkyky ei ole täysin hallinnassa, tai ei ole täysin työkykyinen, mutta tekee kuitenkin pätkätöitä jatkuvasti tietyn ajan, ei tämä laki estä sitä, että hän tästä pätkätyöstä huolimatta, vaikka on välillä työttömänä, pääsisi velkajärjestelyyn.

Vielä toistan, meidän on turha luetella kaikkea, mitä vaihtoehtoja mietinnössä kasautuu tai mitä on olemassa. Mutta tämä on yksi esimerkki, yksi asia, joka tuotiin esiin. Jos on koulutettu henkilö, nuorehko, sanotaan opistoinsinööri, esimerkiksi alle 30-vuotias, on mitä suurin todennäköisyys, että hän tulee aikanaan työllistymään, ja näin ollen ei ole syytä häntä velkajärjestelyyn ja jopa nollalinjalle laskea työttömänä ollessaan. Ei tässä vaiheessa muuta.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Ed. Laxille toteaisin, että minun kokemukseni tästä lainsäädännöstä ovat melko huonoja, takaajien kokemukset ja muidenkin, ja toisaalta myöskään niiden kokemukset, jotka ovat itse asiassa päässeet tähän järjestelyn piiriin, eivät välttämättä nekään ole positiivisia. Pitkällä tähtäimellä voi olla vielä huonompi tilanne. Ehkä jotkut ihmiset eivät enää ponnistelekaan maksaakseen velkansa vaan päästäkseen edulliseen velkajärjestelyyn. Siihen käytetään hyvin paljon energiaa ja myös apuvoimia. Minä en pidä yhteiskunnan kannalta sitä hyvänä. Meillä on konkurssi ylivelkaisia varten. Minusta konkurssi on erinomainen keino laillisesti selvittää täl-

laisia tilanteita. Konkurssilla on turhan takia liian huono maine. Sehän on tehty umpikujia varten.

Itse toimiessani pitkään SAK:n oikeusvaliokunnan puheenjohtajana osallistuin tämän lainsäädännön valmisteluun samoin kuin yrityssaneerauslainsäädännön valmisteluun, ja silloin jo toin voimakkaasti esiin näitä periaatteellisia varauksia. Nyt, kun tuli vielä tämä taloudellisesti huono aika, kaikki nämä pelot ovat itse asiassa tämän lainsäädännön puitteissa toteutuneet. Tällä lainsäädännöllä on hyvä pyrkimys, en kiistä sitä lainkaan, mutta kun oikeudellisesti lainsäädännöllä lähestytään tällaisia ongelmia, niin täytyy todella muistaa sitä vanhaa isonomian periaatetta, jossa muun muassa oikeuden jumalatar kuvataan sokeana liina kasvoillaan juuri sen takia, että ei pitäisi tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka kohtelee kansalaisia eriarvoisesti, vaan se pitäisi sosiaalipolitiikalla ja muilla yhteiskunnan keinoilla sitten hoitaa.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Minusta velkajärjestely oli ihan hyvä järjestely, kun se aikaan saatiin. Se on estänyt ne kaikkein pahimmat tilanteet, mihin velkautunut ihminen voi joutua. Tämä on ihan positiivista ja myönteistä koko tämä järjestelmä. Tällaista järjestelyä tarvitaan sen kasinotalouden peruna, johon Suomi 80-luvun lopulla ajettiin ja johon myös ihmiset ajautuivat. Mutta arvostelen edelleen sitä, että tässä työttömien mahdollisuus päästä velkajärjestelyyn heikkenee selvästi. Tämmöinen pitkä pysyvä työttömyys kriteerinä karskuu pahasti minun korvissani, koska tässä ei tavallaan ole enää sitä kannustavuuspuolta nyt mukana, vaan kannattaa pyristellä olemaan kaksi vuotta työttömänä, jos esimerkiksi tilanne on todella paha velkojen osalta, ja sitten se vasta selviää. Eli täsmällisemmin olisi tämä kohta pitänyt kirjoittaa.

Mitä tulee näihin velkojen takaisin maksuun, niin totta kai pitää lähteä siitä, että velat maksetaan, mutta tässä salissa on tehty aika isojakin "velkajärjestelyjä". Pankeille annettiin 53 miljardia ja sieltä olisi esimerkiksi saatavissa 8 miljardia pois tältä vieläkin toiminnassa olevalta suurpankilta, mutta eipä tunnu olevan siltä osin hoppua perintään.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tämähän on lakina ollut toiminnassa suhteellisen vähän aikaa, ja velkajärjestelyjen keskeisiin tavoitteisiin on kuulunut se, että velkaongelmainen on pystynyt säilyttämään muun muassa asuntonsa. Siinä mielessä ed. Kuisman mainitsema konkurssi ei välttämättä ihmisille ole kyllä kaikissa tilanteissa ollenkaan hyvä vaihtoehto. Mutta kyllä kai tavoitteena pitäisi olla sellainen tilanne yhteiskunnassa, että tämmöistä lakia ei ollenkaan tarvittaisi, jolloinka pystyttäisiin elämään ilman tämmöistä velkajärjestelylakia.

Kun aluksi luki tätä esitystä, niin kyllä se minuakin vähän ihmetytti, mutta sitten kun kuunteli asiantuntijat ja luki nämä paperit huolella läpi, niin tilanne on siltä osin helpottunut. Esimerkkinä voisin mainita muun muassa Kelan opintotukikeskuksen, joka oli valiokunnassa kuultavana, jonka ajatus lähti siitä, että jos vastavalmistuneille akateemisille henkilöille tämmöinen nopeasti myönnetään, niin kyllä se ajan mittaan johtaa siihen, että valtavan moni pyrkii samaan, että opiskeluaikana kertyneet velat kuitataan kerralla ja sitten vasta mennään töihin. Eihän semmoinen voi olla yhteiskunnassa johdonmukainen käytäntö.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma täällä puhui kyllä aika oikeita sanoja. Itse olin tätä lakivaliokunnassa yksimielisesti hyväksymässä ja edelleenkin olen sen kannalla, että hyvä näin, kuten ollaan tekemässä. Mutta kyllä todellisuudessa en minäkään tätä tämän tyyppistä lainsäädäntöä kyllä olisi kovasti kannattanut. Tästä pitäisi päästä mahdollisimman nopeasti eroon tai ainakin tätä pitäisi soveltaa hyvin harvoissa tapauksissa, ymmärtää esimerkiksi asuntovelallisia. Mutta nykyään minäkin tiedän entisen työni puolesta ja vähän muutakin kautta, että tätä käytetään hirvittävästi väärin, niin kuin tietenkin kaikkia muitakin lakeja, joihin porsaanreikiä jää.

Toki laki on nyt paljon selkeämpi. Tietenkin niistä, jotka eivät lakivaliokunnassa ole olleet, tuntuu, että minkälainen se tätä ennen on ollutkaan, koska tästä ei nytkään tahdo oikein hyvin selvää saada. Mutta on tämä paljon parempi siltä osin, mitä se lakivaliokuntaan tulessa hallituksen esittämänä oli, ja parempi kuin aikaisempi lainsäädäntö, jotenka tietenkin olen voimakkaasti kannattamassa, että tämä näin tultaisiin hyväksymään.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Tässä on monessa puheenvuorossa todettu ja sinänsä tietysti aivan oikein, että ihanneolotila olisi se, että saataisiin tämä yhteiskunta sellaiseen malliin, ettei tarvitsisi turvautua tähän lakiin. Tämä vie minun

ajatukseni osittain ed. Kuisman äskeiseen puheenvuoroon. On nyt hyvin tärkeätä pitää erillään ongelmat, jotka johtuvat tästä laista, ja muut ongelmat, esimerkiksi ne ongelmat, joiden tähden tämä laki on säädetty. Yhden esimerkin vain kun poimin tuosta ed. Kuisman puheenvuorosta, niin kyllä minun on hyvin vaikea ymmärtää, että yhdenkään takaajan asema on huonontunut tämän lain voimaan tulon johdosta. Se olisi ollut prikulleen yhtä huono tai vielä huonompi ilman tätä johtuen kaikista niistä ylivelkaantuneisuustapauksista, joita syntyi tässä laman yhteydessä.

Ed. L a p i n t i e : Arvoisa puhemies! Olisin myös puolustanut tätä velkajärjestelylakia sinänsä, koska esimerkiksi tämän lain hyväksymisen jälkeen pankit ovat olleet huomattavasti halukkaampia vapaaehtoisiin velkajärjestelyihin. Aikaisemmin nimenomaan esimerkiksi tämä konkurssivaihtoehto tai ehkä enemmän kuitenkin suoranainen ulosotto ja pakkohuutokaupalla asunnon myynti olisi ollut ratkaisu. Tämän lain myötä nyt huomattavan useammin lähdetään vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, eli sellaiseen, jossa pankin ja tämän velan ottajan kesken sovitaan maksuaikataulusta, ja sehän on hyvä. Kyllä näiden lakien tarkoituksena on myös ennaltaehkäistä näitä tilanteita.

Kaiken kaikkiaan kyllä muualla maailmassa myös, esimerkiksi Pohjoismaissa ja USA:ssa, jotka ovat olleet tämän suomalaisen lain esimerkkeinä, tällaista lakia tarvitaan ja uskon että Suomessakin tarvitaan. Mutta ilahduttavaahan on se, että nyt viimeisten vuosien aikana uudet velkajärjestelyt ovat huomattavasti vähentyneet, mikä osoittaa sen, että kun tämä laki kiireellisesti ja ehkä osittain puutteellisenakin säädettiin tähän pahimpaan lamakauteen, niin se on täyttänyt tehtävänsä ja nyt sitä korjataan. Sitä kyllä tarvitaan tulevaisuudessakin, mutta toivottavasti vähemmän kuin tähän asti.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä laki on tyypillistä kriisiajan lainsäädäntöä. Tässä mielessä aikoinaan kun se säädettiin, se oli hyvinkin perusteltu. Vähitellen pitäisi esimerkiksi sääntöjä muuttamalla näin päästä normaaliin tilanteeseen, tilanteeseen, jossa asianomainen henkilö velkaa ottaessaan ei voi ajatuksellisesti turvautua siihen, että siitä pääsee pois velkajärjestelyn avulla.

Mitä tulee tähän takaajan asemaan, niin haluaisin tarkennusta ed. Laxilta, että eikö tämä kuitenkin heikennä takaajan asemaa suhteessa velalliseen, koska olen ymmärtänyt, että sen jälkeen kun velkajärjestely on suoritettu, takaajan oikeus velan perimiseen velalliselta päättyy. Normaalia ainakin tämän hetken käytännön mukaanhan on sellainen, että kun takaaja on velan maksanut, hän voi velallisen loppuelämän ajan pyrkiä perimään velkaa velalliselta. Olen ymmärtänyt, että tässä lainsäädännössä oikeus poistuu. Jos olen väärässä, toivon, että ed. Lax oikaisee käsitykseni.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Selvyyden vuoksi ed. Laxille. En ole sanonut, että lainmuutos huonontaa takaajan asemaa, mutta koko tämän lainsäädännön olemassaolo kyllä on sitä tehnyt. Tietysti takaajillakin on omat keinonsa, mutta lainsäädäntöhän on monelle takaajalle hyvin yllätyksellinen. He eivät ole ottaneet huomioon lainkaan, mihin tilanteeseen he joutuvat. En pidä kovin hyvänä sitäkään ratkaisua, että sitten myös takaajat turvautuvat omalta osaltaan velkajärjestelyyn.

Minusta pääongelma on tietysti se, niin kuin ed. Lax sanoi ja niin kuin eduskunta varmaan tämän lain on säätänyt, että tässähän on haettu ratkaisuja yhteiskunnassa oleviin ongelmiin ja on ajateltu, että tällä se ratkeaa. Kiistatta tällä joitakin ongelmia on ratkennut, mutta itse epäilen. Omien kokemuksieni mukaan, olen asianajajana jonkin verran auttanut asiakkaita näissä velkajärjestelyasioissa, selvästi on näkyvissä se, että tässä synnytetään suurempia ongelmia ja suurempi määrä, mitä tällä hoidetaan. Se ei voi olla järkevää.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Ed. Manninen esitti minulle kysymyksen. Vastaisin siihen sillä lailla, että ymmärtääkseni takaajan asema ei ole sen huonompi kuin jos velallinen olisi joutunut konkurssiin, mikä olisi ollut vaihtoehto, jos ei tätä olisi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 7 §, 9 a, 10 ja 11 a § ja 3 luvun otsikko, 14, 24, 28 a, 29, 30, 31, 31 a, 36, 40, 40 a, 41, 42, 43 a, 44, 48—50, 53, 54, 58, 61, 62, 62 a, 63, 70, 84 ja 85 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys Suomen Hallitusmuodon ylintä syyttäjää koskevien säännösten muuttamisesta sekä laiksi yleisistä syyttäjistä ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 131/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 20/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Tämä on niin tärkeä laki, että kun en päässyt ensimmäiseen keskusteluun, aika oli tosin varattu ja olisin halunnut puhua, käytän puheenvuoron nyt.

Laki etenee tietenkin sillä tavalla kuin se on mietinnössäkin esitetty, kaiken järjen mukaisesti, ja ihan yksimielisesti jälleen lakivaliokunta tämänkin asian on käsitellyt. On vain valitettavaa se, että valtionsyyttäjiä ei tule yhtään maakuntiin, vedetään kaikki nämä joukot Helsinkiin. Siihen on tietenkin yhtenä ja ainoana syynä taikka ainakin hyvin merkittävänä syynä, että valtionsyyttäjiähän tulee olemaan vain kymmenen henkilöä, joista heistäkin viisi ryhtyy suorittamaan tarkastustoimintaa, eivät ole siis varsinaisessa syyttäjätoiminnassa mukana laisinkaan. Kaiken kaikkiaan tämä virasto tulee olemaan aivan liian pieni alun alkujaankin. Siellä on ilmeisesti vain 25 henkilöä, kun pitäisi ilmeisesti olla ainakin 50, jotta se pystyisi toteuttamaan sitä tehtävää niin hyvin kuin sille tulisi kuulua.

Yhtenä perusteena siihen, että nämä vähäiset joukot vedetään Helsinkiin, on se, että pystyttäisiin paremmin erikoistumaan. Kun ovat joukot yhdessä, voivat siellä toinen toisilleen kertoa, mitä ollaan tekemässä. Yksittäiset valtionsyyttäjät voisivat erikoistua eri aloihin. Sitä minä en vain ymmärrä välttämättä, miksi esimerkiksi valtionsyyttäjä, joka sijoitetaan esimerkiksi Vaasan kaupunkiin, ei voisi siellä erikoistua määrättyyn alaan ja hoitaa sen tehtävät ympäri maata. Ei ainakaan pidemmät matkat tulisi kuin Helsingistä lähtien.

Toisena perusteena on kerrottu, että nämä syyttäjävoimat, valtionsyyttäjät, vedettäisiin pois maakunnista sen vuoksi, että he eivät olisi liian tuttuja, eivät olisi liian paljon siihen ympäristöönsä kiinnittyneitä ja ettei heillä olisi liikaa kosketuspintoja. Sitä minä vain ihmettelen, minkä vuoksi varjella maakuntaa kosketuspinnalta, mistä tulevat syyttäjät Helsinkiin, kun Helsingin ympäristössä tapahtuu toki tällaista pientä sievää pahaa huomattavasti enemmän kuin tuolla maakunnassa. Eikö silloin ole vaara, että on liian tuttuja syyttäjiä jo paikalla olevat? Se peruste ei oikeastaan ole paikkansa pitävä.

Toisaalta myöskin valtionsyyttäjien pitäisi olla hyvin kiinteässä yhteistoiminnassa poliisiviranomaisten, tutkivan viranomaisen kanssa. Kun he ovat Helsingissä, eivätköhän nämä matkat tule aivan kohtuuttomiksi? Heistä tulee sellaisia matkailijoita. He joutuvat ympäri Vaasaa, Kuopiota, Oulua jne. kulkemaan, jotta se tutkinta tulisi hyvin suoritettua erikoistapauksissa. Minähän en yleisesti ottaen oikeastaan sitä kannata, että syyttäjä olisi tutkinnan johtajana, eikä näin saisi ollakaan, mutta nämä tapaukset ovat varmasti sellaisia, joissa syyttäjän pitää hyvin kiinteästi, useita viikkoja olla mukana seuraamassa esitutkintaa. Tällainen seuranta ei tapahdu puhelimitse Helsingistä päin, vaan pitää olla siellä paikkakunnalla, missä tutkinta tullaan toteuttamaan.

Sen vuoksi uskaltaisin arvostella, että tämä ei välttämättä aivan paras mahdollinen ratkaisu ole. Mutta kaikkihan, niin kun alussa jo sanoin, tietenkin johtuu siitä, että valtionsyyttäjiä on aivan liian pieni määrä. Jos heitä olisi kaksin-kolminkertainen määrä, silloin heistä varmaankin riittäisi viisi kuusi maakuntaan, niin ettei tämä välttämättä ole millään tapaa, sanoisiko, oikeusministeriönkään vika. Ilmeisesti valtiovarainministeriö on antanut tähän rahat ja sen mukaisesti tulee toimia.

Tähän liittyy yksi vähäisempi asia: Muutetaan esitutkintalakia siltä osin kuin poliisimies syyllistyy rikokseen. Silloin tulee aina olemaan syyttäjä esitutkinnan johtajana, ja tätä muutettiin lakivaliokunnassa. Täällä asia on varmaan kerrottukin, ja esityksestä näkee selvästi, että ministeriöhän esitti, että näin olisi vain niissä tapauksissa, joissa poliisi syyllistyy rikokseen virassa, siis silloin esitutkinnan johtajana olisi syyttäjä. Mutta lakivaliokunta aivan oikein muutti tätä niin, että näin on myös silloin, kun rikos tapahtuu viran ulkopuolella eli vapaa-aikana, ja sitä minä pidän aivan oikeana. Tällä tavalla tämä tulee luotettavammaksi esitutkinta, kun siinä on syyttäjä esitutkinnan johtajana.

Voisi olla vielä parempi se, että olisi vallan eri organisaatio, joka tutkisi mahdollisesti poliisin

tekemiä rikoksia. Niitä ei onneksi kovin paljon ole, niin ettei se hirvittävän suuria voimia vaatisi, mutta mistäpä me otamme muita tutkimaan rikoksia kuin poliisin, joka siihen on erikoistunut.

Ed. Hämäläinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä on mielestäni erittäin huonosti valmisteltua lainsäädäntöä, ja valiokuntakäsittelyn loppuvaiheessa olin sitä mieltä, että tämä olisi ehdottomasti pitänyt palauttaa uudelleen valmisteltavaksi, ja valiokuntakäsittelyn loppuvaiheessa tietysti saattoi joulun läheisyyskin vaikuttaa. Mutta en tästä laista kyllä saanut omalta osaltani mitään sellaisia ehdotuksia esille, jotka olisivat olleet järkeviä. Tämä on niin pahasti poissa tolaltaan.

Tässä on pyritty kaksiportaiseen syyttäjäjärjestelmään. Se on tehty sillä tavalla, että kolmiportaisesta on kaksi vaihetta pultattu kiinni toisiinsa, toisin sanoen valtakunnansyyttäjä ja valtionsyyttäjät samaan virastoon, ja sitten ovat kihlakunnansyyttäjät toisena asteena.

Ensinnäkin toimivaltasuhteet valtakunnansyyttäjänvirastossa tulevat varmasti törmäämään toisiinsa. Ne voidaan tietysti erilaisilla työjärjestyksillä ja muuten muuttaa, mutta niin kuin ed. Myllyniemi sanoi, valtionsyyttäjien määrä on äärettömän pieni. Eihän heitä ole kuin siemeneksi todelliseen toimintaan. Jos määrä on näin pieni. Siinä tapauksessa, jos meille tulee viisi lääniä — todennäköisesti ei tule, koska tämä Lipposen esitys kaadetaan huomenna — olisi pitänyt ainakin yksi jokaista lääniä kohti olla, läänikohtaisena valtionsyyttäjänä. Tällä tavalla selkeästi pidettäisiin kolmiportaisena tämä järjestelmä.

Nyt siinä on liian suuri toiminnallinen aukko tämän Helsingin herrojen ja valtakunnansyyttäjänviraston ja toisaalta kihlakunnansyyttäjien välillä. Kyllä läänikohtainen syyttäjäporras olisi ollut monessakin suhteessa erittäin tärkeä. Ei sitä tarvitse pelätä, että siellä syyttäjä ihmisten ja virkamiesten kanssa tulee niin tutuksi, että siitä on jotain haittaa. Kyllä kai se olisi enemmän täällä hyötyjen puolella. Tämä on huono laki, jota varmasti tullaan muuttamaan hyvin nopeassa tahdissa joko työjärjestyksellä tai lainsäädännöllä, mutta se on taas tulevien aikojen murheita.

Ed. L a x : Rouva puhemies! Tässä edustajat Aittoniemi ja Myllyniemi jo ovat arvostelleet tätä lakiehdotusta. On aivan totta, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, että valmistelu oli keskeneräinen, kun esitys tuli meille tänne. Kuitenkin varsinaiset puutteet siinä laissa saatiin valiokunnassa korjatuiksi.

Se, mitä emme pystyneet korjaamaan, on se ikävä tosiasia, josta vastaisuudessa tulee ongelmia, ellei siihen saada korjauksia, niin kuin valiokunta edellyttää: resurssiproblematiikka. Suuri osa ed. Myllyniemen kritiikistä oli itse asiassa niukoista resursseista johtuvaa, mutta sen vuoksi valiokunta onkin selvästi edellyttänyt, että tähän asiaan on palattava ja varsinkin, kun on saatu kokemuksia uudesta rikosoikeudenkäyntimenettelystä, joka tuo vallan kumouksellisia muutoksia koko syyttäjälaitoksen toimintaan.

Se, että nyt ei saada pitkän päälle kaikkia tarvittavia resursseja kytkettyä tähän, ei ole riittävä argumentti, ettei lähdettäisi liikkeelle. Tällä uudella valtakunnansyyttäjällä ja hänen virastollaan on erittäin merkittävä kehittämisvastuu, joka viime kädessä itse asiassa on keskeinen nimenomaan yksittäisten kansalaisten oikeusturvan kannalta. Tämän asian kanssa ei voida jäädä kuppaamaan, vaan siksi oli tärkeätä päästä alkuun, mutta niin kuin valiokunta edellyttää, kysymykseen on palattava.

Ed. Lindén merkitään läsnä olevaksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 46 § sekä 60 a § ja V luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
2. lakiehdotuksen 1—17 §, johtolause ja nimike,
3. lakiehdotuksen 1 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
4. lakiehdotuksen 2, 3 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
5. lakiehdotuksen 4 ja 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
6. lakiehdotuksen 14 ja 44 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
7. lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
8. lakiehdotuksen 1 luvun 12 ja 13 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 25 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
10. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
11. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys siemenkauppalain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 204/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 23/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R o s e n d a h l : Värderade fru talman! Lagen om utsädeshandel är viktig och grundläggande för växtodlingen i vårt land. Gällande lag om handel med utsäde baserar sig på Ees-avtalet. Enligt avtalet har Finland rätt till anpassning till EU:s utsädesdirektiv under en övergångsperiod fram till utgången av år 1996. Detta innebär att utsäde av spannmålsväxter därefter endast få säljas som certificerat enligt EU:s normer. Under övergångsperioden får i Finland marknadsföras och produceras s.k. handelsutsäde med nationella grobarhetskrav avvikande från EU:s certifikatsutsäde.

Tyvärr har regeringen inte kunnat uppfylla riksdagens krav på förhandlingar om att dessa undantagsbestämmelser skulle bli bestående. I EU-medlemsförhandlingarna uppnåddes inte något annat i detta avseende än den övergångsperiod som redan stadgades i Ees-avtalet. Nu står vi alltså inför ett tvång att ändra utsädeslagen så att den motsvarar EU:s direktiv för att undvika brott mot anslutningsavtalet.

Användningen av ickecertificerat, s.k. handelsutsäde, har traditionellt utgjort en stor andel av handeln med frövara i Finland. Detta beror på ett billigare pris i relation till en tillräcklig grobarhet och äkthet vid odling av bröd- och foderspannmål samt vallväxter.

Rouva puhemies! Ostosiemenen markkinat ovat pienentyneet ja alenevat yhä edelleen. Syynä tähän on viljelijän tulotason aleneminen ja sertifioidun siemenen korkea hinta. Siementen korkeaan hintaan vaikuttavat kasvinjalostus ja rojaltimaksut sekä tarkastusmaksu. Seuraamus on, että kun peltojemme viljelyksessä käytetään selvästi yli 2 miljoonaa kiloa viljansiementä, jää sertifioidun siemenen käyttö alle viidennekseen. Suomi kuuluu siis EU-maiden heikoimpiin tässä mielessä.

Pyrittäessä tuottavaan viljelyyn pitäisi olla taloudellisesti mahdollista käyttää hyvää kylvösiementä. Tämän takia olisi tehtävä kaikki voitava hyvän kylvösiemenen käytön edistämiseksi ja siemenmarkkinoiden elvyttämiseksi. Tämä alkaa kasvinjalostustoiminnan kehittämisestä paremmin Suomen oloissa kelpoisten siementen turvaamiseksi.

Siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilyminen on erityisen tärkeää oloissamme, joissa jatkossakin tarvitaan viljelyvarmoja, pohjoisiin oloihin soveltuvia, hyvälaatuista satoa tuottavia lajikkeita. Esimerkiksi, jos oloissamme sopiva lajike jonakin vuonna ei täytä EU:n itävyysvaatimuksia, tämä voi johtaa suuriin vaikeuksiin, ellei komissiolta saada derogaatiota markkinoida alemman itävyyden täyttävää siementä. Tämä voi olla ongelmallista, koska muut jäsenmaat haluavat myydä siementavaraa tänne. Siksi valiokunta on aivan oikein pitänyt tärkeänä, että siementavaran poikkeuksellisista itävyysvaatimuksista saadaan päättää kansallisella tasolla. Valiokunta edellyttääkin, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin siemenhuollon toimivuuden turvaamiseksi ja ehdottaa, että lainmuutos olisi väliaikainen. Laki olisi siis voimassa yhden vuoden.

Koska asia on huomattavasti tärkeämpi kuin näyttääkään, hallituksen on sinä aikana pyrittävä kansallisesti sopivaan poikkeussopimukseen unionin kanssa, jotta oloissamme sopivan hintaisen ja laadun täyttävän siemenen saanti voitaisiin turvata. Hyvän siemenen arvo on mitattavissa sadoissa miljoonissa markoissa vuodessa, ja pitkällä tähtäyksellä sillä on ratkaiseva merkitys koko kasvinviljelymme jatkumiselle.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kaikkien alojen asiantuntijana haluan käyttää hieman karikatyyrin tyyppisen puheenvuoron.

Totean, että vanhaan hyvään aikaan viljelijälle oli tärkeätä, että oli hyvä kylvösiemen sekä tyypiltään että muutoin laadullisesti. Viljelijä sai

tuloa siitä, kun sai viljaa pellosta, sai kaksinkertaisesti sen, mitä olivat tuotantopanokset, niin apulannat kuin myös viljansiemen.

On luonnollista, että kukaan ei ole enää nykyisin kiinnostunut siitä, minkälainen on viljansiemen, koska periaatteessa riittää, kunhan sinne jotakin roiskaisee ja vähän apulantaa perään. Kuitenkaan viljasta saatava tuotto ei nouse tuotantopanoksia korkeammalle. Se tuotto, mikä viljelijälle tulee, tulee tukiaisina, hehtaarimaksuina. Tällä on ihan selkeä vaikutus ollut siihen, että hyvää kylvösiementä ei arvosteta eikä osteta; sillähän ei ole mitään merkitystä. Se on vain omantunnon tilkitsemistä, kun ajattelee, että kyllä tässä vielä yritetään ja parhaalla mahdollisella siemenelläkin viljellä ja tällä tavalla.

Tämä on mielestäni tällä tavalla. Näin minä olen tämän asian ja EU-vaikutukset nähnyt. Se on hyvin surullinen asia kaikkiaan, että viljasta ei esimerkiksi saa enää kuin korkeintaan tuotantopanokset, mitkä siihen on uhrattu. Mahdollisimman vähillä tuotantopanoksilla silloin tietysti yritetään ja otetaan sitten se tukiaisraha, jolla pyritään pysymään hengissä. Näin surkeaan tilanteeseen on maatalous mennyt, ja tämäkin asia näkemykseni mukaan juuri viittaa siihen.

Ed. K a l l i : Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta ei nähnyt tätä asiaa näin synkkänä kuin ed. Aittoniemi.

Valiokunnan huomiota erityisesti on kiinnittänyt se, että aikanaan, kun Suomi hyväksyi Etasopimuksen, se edellytti jo silloin, että Suomen pitäisi saada poikkeus kylvösiemenelleen, pitempi poikkeus- ja siirtymäaika sekä kauppasiemenelle että myös alemman asteiselle sertifioinnille. Tämä esityshän pitää sisällään kauppasiemenen poistumisen ja sukupolvirajoitteen tiukentamisen, joka on johtanut ns. harmaisiin markkinoihin, eli viljelijät ostavat toinen toisiltaan ja monesti siemen ei ole laadultaan vaadittavaa luokkaa tai sitä ei ole valvottu. Kuitenkin jatkossakin viljelijälle pitää olla ensiarvoisen tärkeä päämäärä se, että pyritään hankkimaan mahdollisimman hyvää siementä, jolla on mahdollisuus saada mahdollisimman hyvä sato. Tämä totuus on ollut ja jatkossakin tulee olemaan keskeinen.

Siinä, millä tätä voitaisiin varmentaa, yksi asia on se, mihin ed. Rosendahl puuttui, eli kaikki viljakauppa ehkä pitäisi ulottaa jalostusmaksun piiriin, joka olisi esimerkiksi 0.10 tai 0.20 pennin osaa, jolla voitaisiin varmistaa se, että jalostukselle jatkossakin yhteiskunnan tuen lisäksi turvattaisiin riittävästi resursseja, jotta meillä kaikissa tilanteissa olisi olemassa kansallinen mahdollisuus turvata tälle leveysasteelle mahdollisimman hyvä siemen.

Asiatuntijakuulemisessa selvästi on vakuutettu, että kun aikanaan Venäjän maatalous kohentuu ja parantuu, niin Suomella olisi oiva mahdollisuus tai ainutkertainen tilaisuus toimittaa alueelle viljan siementä, ja sen tähden oman kansallisen näkökulman lisäksi myös tämä mahdollisuus kannattaa pitää mielessä. Siksi valiokunta lähtikin siitä, että jotta tämä neuvottelu varmistuisi, Suomen etu jatkossa tulisi turvatuksi, niin laki hyväksytään vain yksivuotisena ja jäädään aktiivisesti eduskunnan puolesta seuraamaan, millä tavalla hallitus onnistuu neuvotteluissa ja kykeneekö se varmistamaan sen, että Suomelle tärkeä kylvösiemenasia voidaan hoitaa niin, että Suomen kansallinen etu ja maatalouden etu voidaan turvata.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Minusta on loistava asia, että eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on osoittautunut kykeneväksi tässäkin eduskunnassa arvioimaan koko maan tulevaisuuden kannalta oikein niitä asioita, jossa meillä on pääomaa, jos tämän nyt vaikka näin sanoisin. Yksi niistä on tämä siemenkauppa-asia ja siihen liittyvä siemenaineksen perinnöllinen monimuotoisuus. Historiallisesti sattuu olemaan niin, että meidän epävakaissa sääoloissamme, johtuen ilmastovyöhykkeestä, jossa elämme, meille on vuosikymmenien ja -satojen aikana valikoitunut siemenaines, joka tuottaa täällä merkittäviä satoja. Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja ed. Kalli äsken totesi, tässä suhteessa tällä hetkellä Suomi on ainutlaatuisessa tilanteessa, sillä meiltä itään tämä sama kasvillisuusvyöhyke jatkuu mutta tämän saman kasvillisuusvyöhykkeen muissa osissa ei tätä vastaavaa siemenainesta ole olemassa, siis sellaista, joka tuottaisi näissä olosuhteissa varmimmin satoa.

Tässä suhteessa tässä on kysymys miljardin, ehkä kymmenien, ehkä pitkällä aikavälillä satojen miljardien pääomasta, joka on sitoutuneena geeniainekseen, joka meidän siemenkauppamateriaalissamme on. Tämän säilyttämiseksi on hyvin tärkeätä, että se on jatkuvasti siinä luononvalintatestissä, minkä ympäristöolomme muodostavat jokaikinen vuosi. Tässä suhteessa on ollut erittäin arvokasta, että meillä on ollut käytettävissämme kansallisessa lainsäädännössä ns. kauppasiemenluokka, joka on pitänyt massoista huolen ja samalla pitänyt huolen sii-

tä, että toisaalta meillä on laadukas siemen säilynyt.

EU-kulttuuri toi tähän tilanteeseen muutoksen, ja siirtymäaika on kulumassa muutaman päivän kuluttua umpeen. Nyt kansallinen etumme ja oikeastaan sanoisin, että Euroopan ja pohjoisen pallonpuoliskon etu on, että EU-komissio näissä asioissa tarkentaa omaa lainsäädäntöään niin, että me pystymme tämän geeniaineksen oikealla tavalla säilyttämään. Tässä suhteessa minusta on erinomaisen hyvä asia, että valiokunnasta on tullut yksimielinen mietintö, joka nimenomaisesti tähtää siihen, että me voimme käyttää mietintöä välineenä, kun neuvotteluja käydään komission kanssa siitä, että komission tasolla EU-lainsäädäntöä tarkistetaan siihen suuntaan, joka vastaa sitä siemenkauppalain henkeä, joka meillä vanhastaan on ollut voimassa ja jota ollaan nyt tilapäisesti vuoden ajaksi muuttamassa.

Hartaasti toivon, että ministeriön taholla ja tasolla asia on ymmärretty oikein ja osataan eduskunnan tahdonilmaisua, toivon mukaan loppuun saakka yksimielistä tahdonilmaisua, oikealla tavalla käyttää ja onnistutaan selostamaan asia oikein komission virkamiehille niin, että he ymmärtävät asian myös EU-laajuisesti oikealla tavalla. Jo ihan peruskoulun oppikirjasta on selvää, että jos otetaan siemenaines Välimeren alueelta ja kiikutetaan suomalaiseen peltoon, niin mitä todennäköisimmin aika harvassa on tähkäpäitten joukko, mikä loppukesällä on tarjolla. Eli peruskoulukertaus riittänee palauttamaan mieleen sen realiteetin, jonka kanssa olemme tässä yhteydessä tekemisissä.

Lopetan puheenvuoroni sillä, millä aloitinkin, eli minusta on upea asia, että maa- ja metsätalousvaliokunta on näissä asioissa ymmärtänyt tilanteen oikein ja on ollut tässä, niin kuin eräässä muussakin tuoreessa ratkaisussa, täysin yksimielinen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin asettaa maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön samalla tavalla toivomuksia, kuin ed. Pulliainen teki. Tässä olemme nimenomaan biologisen monimuotoisuuden ja käytännön kanssa tekemisissä, eli ne kohtaavat toisensa hyvin selvällä, konkreettisella tavalla. Kun yleensä puhutaan biologisesta monimuotoisuudesta, niin se jää ylimalkaiseksi käsitteeksi varsin usein. Tässä nimenomaan geeniperintö, dna-perintö ja moninaisuus tulevat konkreettisesti esiin.

Maailman laajuisestihan tämä on todella ongelma aivan samalla tavalla, yhä vähäisemmäksi käyvät ns. kaupallisesti käytettävät viljalajikkeet, joita maailman laajuisesti käytetään. Kolmannen maailman köyhien maiden ongelmana ovat myös ed. Rosendahlin mainitsemat rojaltimaksut. Niitä menee yhä enemmän suurten firmojen ja laboratorioiden kassoihin. Eli ollaan samassa veneessä sekä biologisen monimuotoisuuden että rojaltimaksujen kohdalla koko maailmassa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Me elämme sen verran pohjoisissa olosuhteissa, että täällä on turha yrittääkään niitä lajikkeita kasvatella, mitä eteläisessä Euroopassa on jalostettu. Itse valiokunnassa olleena hyvin asiantuntijoilta kuulin, mitä tarkoittaa suomalainen siemenperintö, mikä liittyy tietysti viljoihin ja nurmikasveihin. Ed. Pulliaisen aikaisemmin toteamaan ei ole yhtään lisättävää.

Alussa ed. Aittoniemi totesi ajatuksen, joka yhä edelleen tähän sisältyy, että ei ole niin väliä jossakin tilanteessa viljelijänkään kannalta, miten tässä käy, koska katokorvaukset ovat yhä olemassa. Tämä tarkoittaa sitä, että voidaan jossakin tilanteessa ostaa sellaista huonoa viljalajiketta, tuoda muista maista. Yhteiskuntahan sen loppujen lopuksi tulee maksamaan, kun sattuupi huonosti kasvamaan eikä paljon tähkäpäitä heilukaan; sanotaan, että hallahan tämän vei tai tulva tai jokin muu luonnonolosuhde.

Koko systeemi tuntuu kuitenkin olevan meillä aika hyvin hanskassa. Tämä on määräaikainen laki, vuoden voimassa, ja koko systeemiä voi tarkastella siltä pohjalta ja jatkossa voidaan toivon mukaan turvata se, että meidän hyvä suomalainen siemenaines, mitä on kehitetty ja kehittynyt tässä maassa, tulee olemaan jatkossakin leipämme pohjana.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenet kehumme vähän itseämme kovasti vuoron perään, mutta on kuitenkin tuotava esille, että tämä liittyy laajempaan lähestymistapaan suomalaisen maatalouden ja maaseudun selviytymisessä eli pohjoisesta sijainnista ja olosuhteistamme lähtevistä vaatimuksista ja toisaalta niihin sisältyvistä mahdollisuuksista. Siemenen laatuun liittyvät vaatimukset ovat eräitä tällaisia.

Toinen merkittävä asia, joka hiljan on tapahtunut, on valiokunnan omalla aloitteellisuudella ja paineella syntynyt elintarvikehygienialainsää-

däntö, sen kokonaisuudistus. Edelleen myös on pidettävä huoli kadmiumvapaan lannoitteen käytön turvaamisesta myös jatkossa EU-ympäristössä, jolloin meillä on tämä vahvuus. Neljänneksi ehkä tässä vaiheessa juuri parhaillaan esillä oleva kasvintarkastuspuolen kehittäminen. Nimenomaan rajatarkastukset ja maaseutuelinkeinopiirien riittämättömät resurssit on maa- ja metsätalousvaliokunnan seuraava urakka tällä tiellä.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Ainakin edustajat Pulliainen ja Lahtela ovat kiinnittäneet huomiota suomalaiseen siemenainekseen, joka on pitkien aikojen kuluessa kehittynyt. Nythän sitä uhkaa kuitenkin ilmaston muutos. Kun Suomessa ilmasto lämpiää, ei enää pärjätä samoilla viljalajeilla ja siemenillä kuin tähän asti. Eikä tiedetä oikeastaan millä tullaan pärjäämään, kun Suomessa valaistusolosuhteet ovat hyvin toisenlaiset kuin Keski-Euroopassa, josta siemeniä ilmeisesti tulevaisuudessa on saatava, koska sato saadaan suuremmaksi, kun kasvukausi pitenee. Minusta pitäisi kantaa huolta siitä, ettei kasvihuoneilmiötä päästettäisi kovin pitkälle. Silloin juuri suomalaiset siemenominaisuudet ovat hätää kärsimässä. Esimerkiksi juuri ed. Pulliainen, joka näitä murehti, kuitenkin kannattaa maakaasua ja muita fossiilisia polttoaineita, joilla ilmastomuutos jatkuvasti kiihtyy. Minusta olisi saatava asiat tärkeysjärjestykseen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 230/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 37/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Tämä asiahan tuli esille, kun käsiteltiin ensimmäistä kansanterveyskertomusta ja on siltä pohjalta kannatettava ja myönteinen asia. Valiokunnassa todettiin kuitenkin se vaara, että saattaa käytännössä tulla tilanne, jossa neuvottelukunnan puitteissa hyvin helposti samat virkamiehet tai yhteisöt neuvottelevat ja keskustelevat asioista, joiden kimpussa he muutoinkin päivittäin työskentelevät. Yleensäkin valiokunnassa katsottiin, että parlamentaarinen valmistelu ja selvittely sekä linjanvetotyö on nykyisin jäänyt liian vähäiseksi ja entistä enemmän yhden miehen komiteat, selvitysmiehet ja vastaavat tekevät merkittäviä linjauksia yhteiskunnassamme, minkä vuoksi valiokunta lisäsi esityksen perusteluihin sen, että neuvottelukunnassa tulisi olla myös parlamentaarinen edustus, jotta myös poliittisten päätöksentekijöiden näkemys voisi tulla mukaan silloin, kun käsitellään ja päätetään tulevaisuuden kansanterveyspoliittisista linjoista meidän maassamme.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jossain määrin olen eri mieltä kuin ed. Manninen parlamentaarisista työryhmistä ja komiteoista. Olen joskus ollut sellaisen jäsenenä mainitsematta nyt, mikä sen komitean nimi oli. Mutta kun ajattelee sitä, riippuu tietenkin paljon puheenjohtajasta, mutta kun loppukiireissä ryhdyttiin jakamaan kaikille jotakin hyvää, jotta he voisivat hyväksyä mietinnön, niin ei se kyllä vastannut todellisuutta ollenkaan, vaan siitä tuli eräänlainen sekasikiö, jota ei ole koskaan toteutettukaan. Siinä kaikkien poliittisten ryhmien näkemykset tulivat kyllä esille, mutta lopputulos ei ollut toteuttamiskelpoinen.

Sen sijaan monta kertaa yhden miehen työryhmät, mikäli niillä on olemassa selkeä yhteiskunnallinen kontrolli, ovat toteuttamiskelpoisia esityksiä, jotka on realistiselta pohjalta laadittuja. On kaikenlaisia Puron yhden miehen työryhmiä. En mene sanomaan, onko hänen työnsä ollut ehdottoman hyvää, mutta tietenkin se vaatii silloin sitä, että yhteiskunnan taholta kontrolloidaan, ettei siinä sanota ihan mitä vaan. Mutta kyllä nämä ovat selkeitä ja toteuttamiskelpoisia. Poliittiset kompromissit ovat sekavia ja monta kertaa johtavat huonoon lopputulokseen. Minä en nyt puhu tästä itse asiasta mitään, vaan tästä menettelystä, jonka kelvollisuutta ed. Manninen painotti.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laeiksi liikennevakuutuslain, potilasvahinkolain, tapaturmavakuutuslain, vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 33 ja 49 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 226/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 38/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on käsiteltävänä lukuisia pakollista vakuutustoimintaa koskevia lakiesityksiä. Valiokunnassa on tällä hetkellä juuri käsittelyssä eläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoimintaa koskeva lakiesitys, joka on periaatteellisesti hyvin merkittävä, sillä se koskee eläkevakuutusvarojen mahdollista sijoittamista pörssiin ja myös ulkomaille.

Nämä kaksi hallituksen esitystä, 226 ja 227, liittyvät hyvin läheisesti toisiinsa. Myös näissä muutetaan aika huomattavalta osalta periaatteita, joilla aikaisemmin pakollinen vakuutus, tapaturmavakuutus ja liikennevakuutus, Suomessa on hoidettu.

Käyn hyvin lyhyesti, vain kursorisesti läpi ne keskeiset kohdat, mitä näissä esityksissä nyt käsitellään.

Lakisääteisen vakuutuksen ja erityisesti työntekijöiden turvaksi rakennetun tapaturmavakuutuksen kuuluminen yksityisten yhtiöiden hoitoon on mielestäni hyvin nurinkurinen tällaisessa tilanteessa. Vähemmän ongelmia syntyisi, jos vakuutusta hoitaisi julkinen laitos kuten useimmissa Oecd-maissa ja EU-maissa on tällä hetkellä tilanne.

Pääomaliikkeiden vapauttaminen ja ulkomaisten yhtiöiden toiminnan salliminen lakisääteisessä vakuutuksessa lisää riskejä. Tästä ovat esimerkkeinä Kansan ja Apollon tapaukset. Myös ne osoittavat, että vakuutusyhtiökonkurssit ovat nykyaikana mahdollisia. Suomalaisten viranomaisten mahdollisuudet selvittää ulkolaisten yhtiöiden luotettavuutta ja vakavaraisuutta ovat luonnollisesti hyvin rajoitetut.

Vakuutuskorvausten saajien kannalta kyse on hyvin suurista taloudellisista arvoista. Monien ihmisten toimeentulo on tapaturmaeläkkeiden varassa. Ei voi sallia sitä, että eläkkeiden maksu vaarantuisi esimerkiksi ulkomaisen yhtiön konkurssin vuoksi. Vuonna 1995 maksettiin liikennevakuutuseläkkeitä 1,3 miljardia ja tapaturmaeläkkeitä 0,5 miljardia markkaa. Kielteinen seuraus ehdotetusta yhteistakuumaksusta on vakuutusmaksujen nouseminen. Tällä yhteistakuumaksullahan pyritään varmistamaan se, että vakuutetut eivät joutuisi kärsimään vakuutusyhtiön konkurssitapauksissa. Perusteluissa mainitaan kuitenkin, että liikennevakuutus kallistuisi noin 10 prosenttia ja lakisääteinen tapaturmavakuutus noin 9 prosenttia. Jos lakisääteinen vakuutus olisi julkisesti hoidettua sosiaaliturvaa, tällaista ylimääräistä kustannusta ei syntyisi, ei syntyisi myöskään tilannetta, että vakuutusmaksuja peritään kahteen kertaan vakuutusyhtiön konkurssin vuoksi.

Säätelyn purkaminen viedään nyt varsin pitkälle. Jos lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ehtoja ei enää vahvisteta, mikä merkitsee, että lakisääteisten tapaturmavakuutuksen ehtoja ei enää vahvistettaisi ministeriössä, voidaan kysyä, onko jälkikäteiskontrolli riittävä tässä asiassa. Miten estetään vakuutusyhtiöitä rahastamasta liikaa lakisääteisellä vakuutuksella? Väitetään, että kilpailu toimii tässä, mutta on nähty, että kilpailu voi olla hyvinkin näennäistä. Esimerkiksi lääke- ja apteekkiala on tällainen, missä kilpailun piti rajoittaa ja alentaa hintoja, mutta näinhän ei ole käynyt. On syytä pelätä, kun vakuutusyhtiöitähän on sinänsä vielä vähemmän kuin apteekkeja, että kilpailu ei täällä sillä tavalla toimi ja vakuutusyhtiöt rahastavat pakollisilla vakuutusmaksuilla.

Lakiesitykset ovat esimerkki siitä, miten laajasti Euroopan unioni vaikuttaa Suomen nykyiseen lainsäädäntöön. Tämäkin hyvin pitkälti pohjautuu nimenomaan EU:sta johtuviin seikkoihin. En halua maalata mitään kauhukuvia seinälle, mutta käytännössä voidaan ajatella, että esimerkiksi Suomessa toimivat ulkomaiset yhtiöt ryhtyvät vähitellen käyttämään ulkomaisia vakuutusyhtiöitä tapaturmavakuutuksessa. Kun

tulee korvausten maksamisen aika, ongelmia rupeaa syntymään, ja jos ulkomaalainen yhtiö ei vielä tunne Suomen olosuhteita, niin halu välttyä korvausten maksamisesta saattaa kasvaa ylivoimaisen suureksi. Kun tunnetaan se juristien taito ja armeija, joka juristeja on vakuutusyhtiöissä käytettävissä, niin on syytä pelätä, että tässä vakuutuksen ottajat ja erityisesti vakuutetut saattavat joutua joissain olosuhteissa kärsimään.

Arvoisa puhemies! En kuitenkaan esitä muutoksia näihin lakiesityksiin, koska kuten jo aikaisemmin totesin, täällä on suuri paketti näitä vakuutusyhtiölakeja tulossa käsittelyyn ja ne liittyvät toinen toisiinsa. Siinä vaiheessa, kun suomalaisten eläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnasta päätetään, tulen harkitsemaan uudelleen, onko kohtuullista, että suomalaiset eläkevakuutusyhtiöt lähtevät pörssiseikkailujen tielle.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tänä syksynä on todella hallituksen toimesta ajettu ja ollaan ajamassa hyvin kiireellisesti monia periaatteellisesti hyvin merkittäviä lakiesityksiä, jotka koskevat suomalaista vakuutuskenttää. Monilta osin yhdyn ed. Kuopan näkemyksiin siitä, että vaarallisia kuoppia taivaltamallamme tiellä on edessä, mutta ennen kaikkea on erityisen hyvä nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen osalta se, että pyritään turvaamaan kansalaisten mahdollisuudet saada korvausta niissäkin tapauksissa, joissa vakuutusyhtiö on todettu maksukyvyttömäksi. Tietysti jossakin määrin aina arveluttaa silloin, kun on ulkomaalaisista yhtiöistä kysymys, kuinka ne hoitavat velvoitteensa Suomea kohtaan, mutta toisaalta täytyy tietysti aina nipistää itseään ja todeta, että emme toivottavasti liikaa kuitenkaan pelkäisi ulkomaalaisten tuloa. Toivottavasti ja uskottavasti nekin joutuvat alistumaan niihin säännöksiin ja määräyksiin, joita meidän lainsäädäntömme asettaa. Jos tällaisia poikkeuksia tapahtuu kovin merkittävässä määrin, niin varmasti kansalaiset kyllä jaloillaan äänestävät sellaisia yhtiöitä vastaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 17 § sekä 19 b—19 e § ja 4 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 5 ja 5 a—5 d §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 38 a—38 d § ja 3 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 10 luvun 2 § ja luvun otsikko sekä 15 luvun 10 ja 14 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

viidennen lakiehdotuksen 33 ja 49 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 227/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 39/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys, joka on hyvin lähellä tuota äskeistä, on kuitenkin periaatteellisesti huomattavasti merkittävämpi, koska tässä on kysymys kansallisesta pakollista sosiaaliturvaa koskevasta lainsäädännöstä eli tapaturmavakuutuslaista. Tämän osaltahan tilanne on tällä hetkellä se, että ulkomainen yhtiö voi ottaa vastaan vakuutuksia vain, mikäli sillä on oma yhtiö perustettu Suomeen. Mutta tämän lain hyväksymisen jälkeen vuodesta 1999 alkaen myös ulkomailta käsin yhtiöillä on mahdollisuus tapaturmavakuutuksia ottaa Suomesta. Elikkä kilpailu avataan vuoden 99 alusta, ja sitä ennen annetaan tässä laissa mahdollisuus suomalaisille yhtiöille varautua tuohon kilpailuun. Kilpailutilannetta varten luodaan sellainen järjestelmä, että jos jokin yhtiö, ulkomainen tai kotimainen, ei määräajassa tee päätöksiä tai suorita korvauksia, niin Tapaturmavakuutuslaitosten liitosta muodostetaan julkinen toimielin, joka tekee päätöksen ja maksaa korvaukset, ja sitten vakuutusyhtiöiltä, jotka tätä toimintaa harjoittavat, peritään nämä korvaukset. Hallinnosta huolehtivat liitossa työmarkkinajärjestöt. Siinä on tietysti se vaara, että

tämä päätöksenteko valtiolta etääntyy liiaksi työmarkkinajärjestöille ja syntyy pieni sisäpiiri ainakin jossakin määrin.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että osa pakollista sosiaaliturvaa uhrattiin kilpailulle Etaneuvotteluissa. Näin ollen meidän on pakko avata kilpailu EU:n uhkausten vuoksi, mutta tämänkin lainsäädännön osalta on syytä tarkoin seurata ja tehdä tarvittaessa johtopäätökset siitä, mitä mahdollisia muita turvatoimenpiteitä kansalaisille tarvitaan, jotta tapaturmavakuutuskorvaukset, jotka saattavat kestää vuosikymmeniä, kansalaisille maksetaan päätösten mukaisina oikeudenmukaisesti ja ajallaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 10, 11, 11 a, 12, 15, 22, 29, 30, 30 a, 30 b, 31, 32, 32 a, 33, 35, 35 a, 36—38, 41, 41 b—41 e, 46, 53 h, 58, 60, 64, 64 a, 64 b, 65, 65 a ja 65 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 9 ja 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 2 luvun 5 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 240/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 25/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 25. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laeiksi kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain ja rikoslain muuttamisesta sekä rikoslain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys 243/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys laiksi autoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 244/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Lakialoite laeiksi työsopimuslain 51 §:n ja työttömyysturvalain 31 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 76/1996 vp (Pirkko Peltomo /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P e l t o m o : Arvoisa rouva puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva lakialoitteeni laiksi työsopimuslain 51 §:n ja työttömyysturvalain 31 §:n muuttamisesta johtuu siitä, että korkein oikeus on muuttanut ratkaisukäytäntöään eli tehnyt täyskäännöksen työttömyysetuuden ja vahingonkorvauksen arvioinnissa.

Nykyisten korkeimman oikeuden päätösten mukaisen oikeuskäytännön nojalla työsopimuslain 51 §:n 1 momenttia tulkitaan siten, että työnantaja voi vaatia ja saada vahingonkorvauksen määrää alennettavaksi summalla, joka vastaa työntekijän saamia työttömyysturvaetuuksia. Työnantajien korvausvelvollisuus ei näin ollen muodostu yhtä suureksi kuin tuomioistuimen määräämä suoritus. Käytännössä korkeimman oikeuden ratkaisu merkitsee sitä, että työntekijän saama ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha pienentää työnantajan korvattavaksi tulevan

määrän noin puoleen tai jopa pienemmäksikin siitä, mitä korvaus olisi ollut ennen oikeuskäytännön muutosta.

Irtisanotun työntekijän vahingonkorvausasian käsittely eri oikeusasteissa kestää tavallisesti pitkän ajan, minkä kuluessa irtisanotun työntekijän on turvattava toimeentulonsa työttömyysturvaetuuksilla. Laittomasti irtisanotulle työntekijälle maksetut vahingonkorvaukset antavat lain tarkoittamaa kompensaatiota kärsimään joutuneelle, mahdollisesti laittomasti irtosanotulle työntekijälle. Järjestelmä, jossa työnantaja hyötyy maksetuista työttömyysturvaetuuksista, johtaa kuitenkin siihen, ettei vahingonkorvausvastuu muodosta riittävän tehokasta sanktiointia ehkäisemään ennalta laittomia irtisanomisia. Lisäksi työttömyyskassat ja Kansaneläkelaitos ovat näin välillisesti antamassa taloudellista tukea lainvastaisiin toimiin syyllistyneille työnantajille.

Ratkaisu nostaa esille myös kysymyksen, onko korkein oikeus lain soveltajana ottanut itselleen uuden roolin ja ryhtynyt toteuttamaan työelämän joustoja siirtämällä osan työnantajan vastuusta, joka työnantajilla on laittoman menettelynsä seuraamuksista, muiden kannettavaksi. Tuntuu aivan käsittämättömältä, että yhteiskunnan varoilla tuetaan laittomuuksia.

Korkeimman oikeuden omaksumaa perin omituista laintulkintaa työsuhteen laittoman päättämisen seurauksista voidaan muuttaa vain korjaamalla voimassa olevia lakeja. Siksi, rouva puhemies, työsopimuslakia tulee muuttaa lakialoitteeni mukaisesti siten, ettei yhteiskunnan varoilla tueta laittomiin irtisanomisiin syyllistyneitä työnantajia.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Ed. Peltomon aloite sinänsä puuttuu erääseen epäkohtaan. Olisin todennut vain sen, että vahingonkorvauksen yleisten periaatteiden mukaanhan korvataan vain todellinen vahinko, mitä ihminen on kärsinyt. Tässä tapauksessa tietysti, jos niin kuin käytäntö on, työttömyyskassa-avustukset ja vastaavat maksetaan, se pienentää todellista vahinkoa. En tiedä, missä määrin itse asiassa korkein oikeus on muuttanutkaan käytäntöä. Ehkä voi sanoa, että aikaisemmin ei ollut tällaista ennakkopäätöstä.

Asia ei ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Tämähän koskee vain niitä irtisanomistapauksia, joissa on taloudellinen ja tuotannollinen syy, joissa voidaan tuomita vahingonkorvaus. Pääosa ehkä irtisanomistapauksista, tai ainakin työtekijöiden kannalta tärkeimmät, on sellaisia, kun yksilöllisistä syistä irtisanotaan perusteettomasti. Näissä tuomitaan sitten kiinteä, 3—20 kuukautta pääsääntöisesti, hyvitys aiheettomasta irtisanomisesta. Näistähän ei korkein oikeus ole antanut mitään tällaista päätöstä, vaan päinvastoin vielä lähdetään siitä, että siitä ei voi mitään vähentää, joten tämä asia ei ole ehkä niin yksinkertaisesti ratkaistavissa.

Siinä mielessä kyllä kannatan ed. Peltomon esille tuomaa ongelmaa, että jonkinlainen ratkaisu tässä pitäisi tulla. Nimenomaan ehkä kohtuutonta on se, että tavallaan vahingon maksajaksi joutuvat työttömyyskassat eli työttömyyskassojen jäsenet ja toisaalta veronmaksajat. Sen, joka aiheuttaa vahingon, pitäisi täysimääräisesti myös se korvata.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi rikoslain 23 luvun muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 78/1996 vp (Sulo Aittoniemi /kesk)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tässä lakialoitteessa, joka on varsin sivistyneen näköinen, ehdotan, että henkilön, joka syyllistyy törkeään rattijuoppouteen ja samalla kuolemantuottamukseen tai vaikean ruumiinvamman tuottamukseen, käyttämä ajoneuvo tuomitaan valtiolle.

Rikoslain 2 luvun 16 §:n mukaan periaatteessa näin voitaisiin tehdäkin, vaikka itse kriminalisoivassa laissa ei näin esitetäkään. Tämä on kuitenkin hyvin kaukainen, ja siinä mielessä olen nostanut tämän asian jälleen kerran esille. Se merkitsee silloin sitä, että jos auto on oma, auto menee valtiolle, jos se ei ole oma, vaan toisen omistuksessa, niin tuomitaan arvo, ellei sitten auton omistaja ole tietoisena toisen rattijuoppoudesta tätä hänelle luovuttanut.

Mitä tulee sitten ammattimaiseen liikenteeseen, muun muassa linja-autonkuljettaja ajaessaan toisen linja-autoa linjalla, tätä koskien

10 §:ssä olen luopunut tästä ja katsonut, että ammattimaisessa liikenteessä toisen palveluksessa ollessa tätä ei voida soveltaa.

11 § on kohtuullistamispykälä, joka merkitsee sitä, että jos säännös jostakin syystä on erityisen kohtuuton, tuomioistuimella on mahdollisuus päätöstä kohtuullistaa. Näin ollen tällaisia kohtuuttomia päätöksiä ei tietysti ole hyvä saada aikaan.

Minä tiedän, rouva puhemies, että tämä ei mene läpi. Täällä kaikki sanovat, että he toivovat, että lakialoitteet menevät läpi. Minä tiedän, että tämä ei mene läpi, mutta täällä on hyvä nostaa tämäkin asia joskus esille, rikoksen tekovälineen menettäminen, joka kovalla kädellä kyllä karpaisisi rattijuoppoja. He istuvat muutaman kuukauden linnassa, saavat ehdollista tai jotakin muuta tällaista, mutta kun puolen miljoonan Mersu katoaa alta, niin se panee ehkä jo vähän etukäteenkin ajattelemaan. Tässä tarkoituksessa tämä lakiehdotus on tehty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys maatalouden kansallista erityistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 221/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

Asia pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys 89/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

Asia pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.

Täysistunto lopetetaan kello 13.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen